

PERFEȚIONAREA
SISTEMULUI DE EVIDENȚĂ
A PATRIMONIULUI
CULTURAL NAȚIONAL
MASĂ ROTUNDĂ

TULCEA 15 octombrie 1977

MASĂ ROTUNDĂ CU PRIVIRE LA REALIZĂRILE OBTINUTE ȘI PERSPECTIVELE SISTEMULUI DE EVIDENȚĂ A PARTRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL

La masa rotundă organizată de Comitetul județean pentru Cultură și educație socialistă și Muzeul Deltei Dunării în după amiaza zilei de 15 octombrie 1977, au participat, alături de specialiștii în probleme de documentare și informatică invitați, un mare număr de muzeografi din oficiile județene pentru patrimoniul cultural național precum și reprezentanți ai presei și radioteleviziunii.

Prezidate de către tovarășa prof. univ. dr. Tamara Dobrin — vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, tovarășul Ion Gheorghe — secretar al Comitetului județean de partid Tulcea și tovarășul Vasile Șerban — președinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, dezbaterile au fost conduse de către prof. univ. Virgil Căndea, membru al Comisiei centrale de stat a patrimoniului cultural național și președinte al Asociației „România“.

Problematica propusă spre discuție a cuprins :

- modalități și etape în organizarea evidenței patrimoniului cultural național ;
- metode moderne de prelucrare a datelor în principalele domenii ale evidenței patrimoniului cultural național ;
- elaborarea instrumentelor terminologice (tezaur de descriptori, vocabulare etc.) ;
- perspectivele proiectării unor sisteme informatice pentru evidența patrimoniului cultural național.

Masa rotundă organizată la încheierea lucrărilor consfătuirii a constituit un binevenit prilej de reafirmare a unor puncte de vedere, de semnalare a unor probleme și greutăți, de subliniere și de clarificare în legătură cu direcțiile și metodele de optimizare a activității de evidență a patrimoniului cultural național.

Înscrinându-se la cuvânt și conferind dezbaterilor un caracter de aleasă ținută științifică, reprezentanții din numeroase instituții de cultură, institute de cercetare, proiectare și de învățământ superior au

ținut să sublinieze oportunitatea consfăturii organizate la Tulcea circumscrind, totodată, aria unor preocupări comune și stabilind puncte de contact în virtutea unor potențiale colaborări.

Astfel, Consfătuirea și masa rotundă organizată la Muzeul Deltei Dunării — Tulcea s-au bucurat de participarea următoarelor instituții :

- Asociația Internațională de Studii Sud-Est Europene
- Biblioteca Centrală de Stat — București
- Biblioteca Academiei R. S. România
- Biblioteca Institutului de arte plastice „N. Grigorescu“ — București
- Centrul special pentru perfecționarea cadrelor al C.C.E.S.
- Centrul teritorial de calcul electronic — Tulcea
- Complexul muzeistic — Iași
- Direcția generală a Arhivelor Statului
- Institutul de arte plastice „N. Grigorescu“ — București
- Institutul de arheologie — București
- Institutul central pentru conducere și informatică — București
- Institutul de cercetări pedagogice și psihologice — București
- Institutul de geologie și geofizică — București
- Institutul de istorie „N. Iorga“ — București
- Institutul de istorie și arheologie „A. D. Xenopol“ — Iași
- Institutul de istoria artei — București
- Institutul național pentru informare și documentare
- Muzeul de artă al R. S. România
- Muzeul de istorie al R. S. România
- Muzeele județene și oficiile pentru patrimoniul cultural național din : Pitești (Argeș), Bacău, Botoșani, Brașov, Oradea (Bihor), Brăila, Buzău, Constanța, Tîrgoviște (Dîmbovița), Galați,

Tg. Jiu (Gorj), Slobozia (Ialomița), Ilfov, Baia Mare (Maramureș), Drobeta-T. Severin (Mehedinți), Piatra Neamț (Neamț), Ploiești (Prahova), Sibiu, Suceava, Timișoara (Timiș), Vaslui, Rimnicu-Vilcea, (Vilcea), Focșani (Vrancea), municipiul București.

- Muzeul literaturii române — București
- Muzeul militar central
- Muzeul satului și de artă populară
- Radioteleviziunea română
- Revista Muzeelor și Monumentelor
- Universitatea București
- Universitatea „Babeș-Bolyai“ — Cluj-Napoca
- Universitatea „Al. I. Cuza“ — Iași

La masa rotundă privind realizările obținute și perspectivele de perfecționare a sistemului de evidență a patrimoniului cultural național au fost invitați să participe :

- Prof. univ. dr. Tamara Dobrin — vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste
- Ing. Gheorghe Anghel — director al Institutului național pentru informare și documentare
- Aneta Anghel — director al Muzeului județean de istorie — Galați

- dr. Iulian Antonescu — director adjunct în Consiliul Culturii și Educației Socialiste
- Romulus Antonescu — Consiliul Culturii și Educației Socialiste
- Dalila Aramă — Biblioteca Academiei R. S. România
- Ion Arhip — director al Complexului muzeistic — Iași
- dr. Andrei Aricescu — director adjunct în Consiliul Culturii și Educației Socialiste.

- Acad. dr. ing. Aurel Avramescu
- Nicolae Badea — Institutul central pentru conducere și informatică — București
- Lector univ. dr. Ligia Bârzu — Universitatea București.
- Maria Carcadia — director al Muzeului județean de istorie Focșani (Vrancea)
- prof. dr. Virgil Căndea — președinte al Asociației „România“
- dr. Constantin Comorovschi — Institutul de cercetări pedagogice și psihologice — București
- Acad. prof. univ. dr. doc. Emil Condurachi
- prof. dr. doc. Hadrian Daicoviciu — director al Muzeului de istorie al Transilvaniei — Cluj-Napoca
- prof. dr. Vasile Drăguț — rector al Institutului de arte plastice „N. Grigorescu“ — București
- dr. Radu Florescu — Centrul special pentru perfecționarea cadrelor de pe lângă C.C.E.S.
- prof. dr. Dinu C. Giurescu — Institutul de arte plastice „N. Grigorescu“ — București
- Maria Iacob — Consiliul Culturii și Educației Socialiste
- Sabin Iacobescu — Centrul teritorial de calcul electronic — Tulcea
- Anton Iliescu — director adjunct în Consiliul Culturii și Educației Socialiste

- dr. Cornel Irimie — director al Muzeului Brukenthal — Sibiu
- Maria Jugănar — director al Muzeului județean Slobozia — (Ialomița)
- dr. Georgeta Lăzărescu — Institutul de cercetări pedagogice și psihologice — București
- dr. Andy Lehrer — Universitatea „Al. I. Cuza” — Iași
- prof. dr. doc. Solomon Marcus — Universitatea București
- Ing. Nicolae Mihai — director al Centrului teritorial de calcul electronic — Tulcea
- Ion Mihai — Consiliul Culturii și Educației Socialiste
- ing. Nicolae Mihăilă — IPROMET — București
- arh. dr. Cristian Moisescu — Consiliul Culturii și Educației Socialiste
- Aurel Moldoveanu — Consiliul Culturii și Educației Socialiste
- Ioan Opreș — Consiliul Culturii și Educației Socialiste
- Andrei Paleolog — Consiliul Culturii și Educației Socialiste
- lector univ. dr. Zoe Petre — Universitatea București
- dr. Lucian Roșu — redactor șef al Revistei Muzeelor
- asist. univ. dr. Ana Maria Sandi — Universitatea București — Secția pentru studiul sistemelor
- Gavrilă Simion — director al Muzeului Deltei Dunării — Tulcea
- dr. Georgeta Stoica — Consiliul Culturii și Educației Socialiste
- prof. dr. Ștefan Ștefănescu — Universitatea București

DIN CUVÎNTUL PARTICIPANȚILOR

Prof. dr. TAMARA DOBRIN
Vicepreședinte al Consiliului Culturii
și Educației Socialiste

Manifestarea la care participăm, organizată la sugestia sectorului de evidență-studii din cadrul Consiliului Culturii și Educației Socialiste, ne permite a adresa mulțumiri și felicitări organelor de partid din județul Tulcea, Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă și Muzeului Deltei Dunării pentru eforturile și condițiile organizatorice asigurate, pentru ospitalitatea de care au dat dovadă. De altfel, trebuie să remarcăm faptul că eforturile făcute de județul Tulcea, în vederea asigurării condițiilor propice desfășurării acestei întruniri științifice cu caracter de lucru, dovedesc înțelegerea și modul de rezolvare a problemelor culturii și artei în județul Tulcea, unde au fost deschise, recent, un nou cinematograful, o frumoasă casă de cultură, unde există un muzeu cu importante realizări pe linia cercetării, ocrotirii și valorificării patrimoniului cultural național și unde monumente moderne semnifică istoria neamului nostru.

Dorim, totodată, să aducem mulțumiri tuturor cercetătorilor și specialiștilor din institute de cercetare, din rețeaua Academiei, muzee sau oficii pentru patrimoniul cultural național, care au onorat cu prezența și contribuția lor această manifestare, tuturor celor care au pregătit și susținut comunicări, făcând un bilanț al preocupărilor lor pe linia evidenței bunurilor din patrimoniul cultural național.

În acest sens, aprecierile au fost făcute cu toată competența de însăși participanții la sesiune, care au analizat stadiul, nivelul și raportul de referință la temele susținute, fiind, de fapt, cei mai competenți în a trage concluzii asupra celor dezbătute. Este de obligația noastră să amintim că, deși nu toate cele ce puteau să se spună s-au spus, principala concluzie pe care o putem trage, după aproape 3 ani de la apariția Legii ocrotirii patrimoniului cultural național și după mai bine de un secol de existență și activitate a rețelei muzeale, ne demonstrează faptul că sîntem încă în restanță față de obiectivele evidenței centralizate de stat, înțelegând ca acțiune rezultată din investigația directă și controlul tuturor categoriilor de deținători de bunuri susceptibile de a face parte din

patrimoniul cultural național. Dorim să se înțeleagă unanim că este vital și strict necesar pentru noi să se finalizeze, conform prevederilor Legii ocrotirii patrimoniului cultural național, evidența analitică a bunurilor culturale aflate la principalii lor deținători: muzee, biblioteci, alte instituții și organizații obștești, culte religioase, persoane fizice. Aceasta nu înseamnă că se renunță la ideea permanenței acțiunii de evidență, la trăsăturile ei de redescoperire, de cercetare și de implicare în salvarea bunurilor culturale, prin salvare înțelegând, în primul rând, profilaxie și conservare. Datoria generațiilor cu mai multă experiență, din sectorul instituțiilor culturale de profil sint, desigur, deopotrivă de mari cu ale generațiilor tinere, reprezentate la această sesiune. Dacă n-ar fi apărut Legea ocrotirii patrimoniului cultural, am fi continuat să menținem bunurile culturale stocate în instituții, la culte religioase etc., așa cum s-a constatat, uneori lipsite chiar de documente de evidență primară? Evident, răspunsul este categoric: nu! Dumneavoastră, cei prezenți aici, sinteți chemați să prelucrați din punctul de vedere al evidenței, și sub raport științific, acest patrimoniu, să-l transpuneți în conștiința națională și, mai ales, să-l oferiți, prin intermediul valențelor lui, circuitului internațional de valori culturale. Trebuie să precizăm: evidența nu este doar un simplu deziderat, metodele și tehnicile ei nu sînt scopuri în sine, ci instrumente utilizate în favoarea unei politici culturale raționale, de valorificare a avuției culturale. Sub raport tehnic, sîntem chemați să remediem rapid rămănerile în urmă în acest domeniu, avînd în vedere mai ales, sarcinile științifice la care trebuie să răspundă deopotrivă instituțiile culturale ca și cele științifice, sarcini reieșite din necesitatea elaborării marilor tratate de istorie, istoria artei și culturii românești, în cadrul cărora, un argument absolut obligatoriu este patrimoniul cultural. Reamintim, în acest sens, că multe din argumentele pe care le-au adus politicienii noștri democrați, oamenii noștri de cultură și artă în confruntările internaționale pentru susținerea cauzei independenței și suveranității patriei, în momente de răsruce, provin din sfera patrimoniului cultural. Cu toate acestea, bunurile patrimoniului cultural național, mobile sau imobile, sînt încă inegal cunoscute sub raportul valențelor și semnificațiilor lor.

Pe de altă parte, trebuie să admitem un adevăr absolut: noi nu trăim izolați, nu sîntem ruși de contextul marilor prefaceri economico-sociale și culturale cu care se confruntă, astăzi, țara și lumea, realități care modifică uneori fața pămîntului și formele de manifestare umane. Muzeele și oficiile județene, ca unități culturale specializate, cu funcții pregnant științifice și educative, fac parte dintr-un sistem în cadrul căruia trebuie capacitate toate celelalte forțe care pot contribui la realizarea unei strategii culturale în domeniul patrimoniului cultural național: cele din cercetare, învățămînt, organizațiile de masă, de copii și tineret, masele largi de cetățeni care au memoria și experiența lucrurilor și a locurilor. De aici rezultă sarcinile specifice oficiilor pentr

patrimoniul cultural național pentru o mai intensă popularizare a spiritului Legii ocrotirii patrimoniului cultural național, pentru înțelegerea mai clară, profundă, științifică a semnificațiilor politice, naționale, patriotice, ale conceptului de patrimoniu cultural național, a semnificației, a valorii lui, în dănuirea noastră de demult, de azi și de mine. Această problemă devine, deci, o problemă a capacității de înțelegere a maselor și atragerii lor în această activitate, pentru ca astfel, să rezolvăm problemele de evidență, de cercetare și de păstrare propriu-zisă a avuției noastre culturale. Este bine știut, că poporul nostru a păstrat bunurile culturale, în primul rînd prin familie și societate, îngrijindu-le și transmițîndu-le cu sfîntenie, din generație în generație. Desigur, că atunci cînd avem în țară un cadru legal și organizatoric, această operă amplă este cu mult mai ușor de dirijat. Dorim deci, să se înțeleagă că activitatea noastră de evidență nu este o activitate izolată și că noi nu sîntem unicii deținători ai acestei imense obligații sociale. Fișarea patrimoniului cultural național nu este un act negociabil, ci este o obligație profesională a tuturor specialiștilor din rețeaua de muzee, biblioteci cu fond de carte veche și rară, officii pentru patrimoniul cultural național și a institutelor de cercetare care dețin fonduri patrimoniale. De aceea, considerăm ca foarte justă observația, precizată aici, cu privire la faptul că lipsa de informare a instituțiilor și maselor largi despre patrimoniul cultural poate atrage după sine indiferența, distrugerea sau eroarea, conștientă și inconștientă. Educația în această problemă, lămurirea semnificației obiectelor de valoare trebuie s-o realizăm noi și trebuie să o facem mult mai bine.

Există un plan unic național de cercetare, cu responsabilități nominalizate, în cadrul lui fiind prevăzute forme de prezentare a rezultatelor parțiale sau finale, pe rețea și pe profile, pe teme și colective, pe nuclee, pe unități zonale sau naționale, fiind specificate termenele și instrumentele cu care acest plan se finalizează. Repertoriile naționale de bunuri din patrimoniul cultural național au devenit acum o problemă prioritară ca și cataloagele, monografiile și publicarea marilor colecții. Reevaluarea acestui patrimoniu este de primă importanță pentru că azi, nu este secret pentru nimeni, avem mai puțin posibilitatea de a răspunde la întrebările privind scările de valoare, această deficiență revenind tot lipsei de evidență. Consecințele negative ale elementului surprins mai sus, conduc la crearea de acumulări lipsite, uneori, de o riguroasă selecție, a manifestării atitudinii de colecționar de tip „adolescentin“, neavizat de valoarea bunurilor. Adunăm obiecte etnografice, de artă sau de istorie, conducîndu-ne după criterii științifice, de multe ori însă adunîndu-le numai din instinctul de acumulare. Stocarea nu este un proces necesar în toate cazurile, existînd pentru operele care nu se înscriu pe o scară prioritară din punct de vedere valoric, alte forme de păstrare. Efectele negative ale unei asemenea atitudini duc la omiterea unor domenii și sectoare ca de pildă, cel tehnico-științific. De aceea, considerăm necesară formarea unei atitudini noi, știin-

tifice, la muzeografi, ca factor esențial în îmbogățirea patrimoniului. Acest lucru devine posibil printr-o îmbunătățire a sistemului de informare, de pregătire și perfecționare profesională a cadrelor. Trebuie, în acest sens, să realizăm un echilibru între tehnicile moderne și cele tradiționale de investigare a patrimoniului cultural, să realizăm vocabulare controlate care să reflecte, prin terminologia proprie limbii vii românești, cerințele statisticii lingvistice. În acest sector vom apela la colaborări, ele fiind, de altfel, implicate prin chiar prevederile planului unitar de cercetare, Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie înscriind acest plan în planul național de cercetare, cu valori individualizate în bugetele instituțiilor. Considerăm util să apelăm la folosirea echipamentelor și aparaturii de investigație existente pe plan local sau național, prin sistemul contractelor, un rol însemnat revenind, pe această linie, laboratoarelor zonale de restaurare, care vor trebui să asigure obiectivele determinate de necesitățile planului de conservare și restaurare. Chiar fără a dispune de aerofotogrametrie peste tot, se pot, de pe acum, întocmi schițe, rapoarte, ridicări topografice, relevee ale zonelor arheologice și ale unor monumente istorice, pe care să le utilizăm în protejarea și cercetarea monumentelor și a siturilor arheologice.

Facem aici remarcă existenței unui decalaj între rezultatele directe ale săpăturilor arheologice și lucrările de conservare, restaurare sau consolidare, deși acestea sînt prevăzute de lege ca obligații ale titularilor planului de săpături arheologice. Unele aspecte negative trebuie neapărat să le remediem. Astfel, este necesar să întocmim, în primul rînd, evidența analitică acelor rezultate recent din săpături, sau aflate în depozite și să ne concentrăm forțele și mijloacele mai ales la obiective prevăzute în plan.

În cadrul dezbaterilor au fost amintite unele probleme de interes național ce implică județul Tulcea, cum ar fi cercetarea și punerea în valoare a Deltei Dunării. Aici vom proceda ca în primele campanii științifice complexe, inițiate în urmă cu 6—7 ani, în domeniul etnografiei, în speță, în acțiunile prevăzute pentru atlasul etnografic al României și pentru colectarea în zone ca Oaș și Mehedinți, a celor mai reprezentative bunuri: vom iniția deci, o campanie de cercetare cu cadrele noastre din muzee, la care vom asocia facultățile de biologie, care, prin intermediul practicii studenților, pot participa la activități pe grupe de specialitate în domeniile florei, faunei etc.

Mulțumind organizațiilor și deopotrivă, participanților, transmîndu-le tuturor felicitările Consiliului Culturii și Educației Socialiste, ne exprimăm dorința de a ne întîlni la consfătuirile ce vor avea loc pentru confruntarea realizării temelor de cercetare, la sesiunile de rapoarte ca și la alte manifestări care vor avea ca subiect problemele optimizării mijloacelor și tehnicilor de evidență a patrimoniului cultural național. În acest sens, considerăm această manifestare drept prima, dintr-o mai mare serie, ce vor fi destinate modernizării sistemului informațional al culturii.

ing. GHEORGHE ANGHEL

**Director al Institutului național
pentru informare și documentare**

Invitarea Institutului național de informare și documentare de a participa la Consfătuirea dumneavoastră ne-a onorat și am dat curs acestei invitații pentru care vă mulțumim.

Vă mărturisesc sincer că ceea ce am auzit la această masă rotundă și ceea ce mi-au relatat colegii mei care au participat din prima zi la Consfătuire, m-au impresionat profund, depășind cu mult ceea ce anticipam în discuțiile purtate înainte de a da curs acestei invitații.

Institutului național de informare și documentare, în conformitate cu legislația care-i reglementează atribuțiile, îi revine rolul de a coordona întreaga activitate de informare și documentare din țara noastră. El continuă niște tradiții destul de bogate în acest domeniu, dar din neșansă în țara noastră, în trecut, s-a acordat atenție numai laturii informării și documentării tehnico-științifice. Aceste tradiții au fost continuate și vedem astăzi la o reuniune de o asemenea anvergură, constatînd cu surprindere și totodată cu plăcere, că o latură a activității de informare, așa spune deloc de neglijat, a informării în domeniul patrimoniului cultural național, are un stadiu de dezvoltare atît de mare și rezultate atît de bune.

Profitînd de prezența la această masă rotundă a tovarăsei vicepreședinte Tamara Dobrin, îmi exprim părerea personală că activitatea dumneavoastră în acest domeniu este vitregită prin lipsa unui oficiu de informare și documentare încadrat corespunzător cu personal de specialitate, care să coordoneze această problematică atît de complexă și specifică. Dezbaterile purtate la Consfătuire și în această seară susțin cu prisosință această necesitate.

Discuțiile purtate pînă acum s-au referit doar la importanța și dimensiunea pe plan național a ceea ce se caută să se pună la punct în domeniul informării și documentării a evidenței patrimoniului cultural național. Eu așa extinde această importanță și dimensiune și la cea internațională.

Trebuie avut în vedere și în domeniul dumneavoastră de activitate, că în afară de vehicularea acestor informații deosebit de importante la nivelul nostru național, la fel de important este să se asigure

condițiile pentru accesul și schimbul internațional, așa cum este prevăzut și în documentele de partid și de stat privitoare la politica externă, a țării noastre.

Această tendință se manifestă și pe plan mondial. Dacă la început UNISIST-ul — sistemul mondial de informare — elaborat de către UNESCO, își propunea doar tematica informării tehnico-științifice, în prezent sînt tendințe de lărgire a sferei informaționale și cu domeniul cultural. Pentru a fi în pas cu vremea, este momentul să avem în vedere neapărat și această posibilitate de interconectare la fluxul informațional internațional.

Ținînd seama de stadiul la care se găsește elaborată evidența patrimoniului cultural național, de complexitatea domeniului și problemele deosebite care se ridică în continuare, reieșite din lucrările prezentate și discuțiile purtate pe marginea lor și la această masă rotundă, accentuez asupra necesității asigurării unui cadru organizatoric corespunzător, plecînd de la faptul că activitatea de informare și documentare nu se poate face astăzi decît cu oameni cunoscînd bine această meserie, cu personal deci de specialitate.

Institutul național de informare și documentare, coordonat după cum se cunoaște de către Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie, în cadrul atribuțiilor care-i revin, va găsi posibilități de colaborare, menționînd însă că principala forță o reprezentați dumneavoastră.

Încă odată vă mulțumim pentru invitația făcută, remarcînd totodată condițiile organizatorice desăvîrșite asigurate Consfătuirii și ținuta științifică deosebită a materialelor susținute și a dezbaterilor.

Cu acordul dumneavoastră, rezervăm paginile revistei noastre „Probleme de informare și documentare” pentru a face cunoscut în țară și peste hotare această importantă consfătuire.

ȘTEFAN GĂVENEA

**Muzeul Deltei Dunării — Tulcea —
Oficiul pentru patrimoniul cultural
național**

Consfătuirea pe care am găzduit-o în aceste zile la Tulcea a permis o mai amplă cunoaștere a realizărilor și experiențelor întreprinse în diverse unități muzeale, ca și în alte instituții, pe linia înmagazinării și regăsirii cît mai eficiente a informațiilor. În același timp au fost aduse în dezbatere o serie de probleme legate de specificul muncii de evidență, de greutățile întîmpinate în această direcție.

Acestea din urmă au rezultat și din faptul că nu am avut de la bun început o concepție clară privind modul de completare a rubricilor fișei analitice de evidență, întocmirea declarațiilor și a proceselor verbale de constatare, prioritățile de luare în evidență etc. Au existat situații cînd am primit indicații contradictorii sau au fost impuse modificări pe parcurs, înlocuindu-se unele tipizate cu altele.

Astăzi, cred că ne aflăm în pragul unei etape noi, cînd cu toții știm mult mai multe lucruri. În această etapă se cer rezolvate, după

cum am putut să ne dăm seama, probleme urgente, cum ar fi: problema vocabulelor controlate și toate celelalte acțiuni legate de proiectarea unui sistem informatic.

Muzeul nostru a luat contact, încă de acum cîteva luni, cu Centrul teritorial de calcul electronic Tulcea — ai cărui reprezentanți se află în mijlocul nostru — pentru a analiza unele posibilități de colaborare în vederea utilizării calculatorului în evidența și gestiunea muzeală. Tovarășii de la Centrul de calcul au dovedit o deosebită receptivitate pentru problematica noastră. De aceea propun ca, în condițiile proiectării la nivel central a unui sistem informatic pentru patrimoniul cultural național, să fim angrenați în testările ce se vor realiza în domeniul arheologic.

Proiectul de sistem pentru patrimoniul cultural național, proiectat de Institutul central pentru conducere și informatică, va trebui să includă și problemele oficiilor pentru patrimoniul cultural național și ale gestiunii muzeelor.

O rețea informatică a Oficiilor pentru patrimoniul cultural național va putea rezolva întreaga problemă a centralizării într-un spirit de eficiență și economicitate pe care numai informatica le poate oferi.

În acest sens, doresc să subliniez odată în plus, că atît Muzeul Deltei Dunării din Tulcea cît și Centrul teritorial de calcul vor răspunde cu mult entuziasm la toate solicitările Consiliului Culturii și Educației Socialiste sau ale Institutului central pentru informatică și conducere în direcția participării noastre la optimizarea sistemului de evidență al patrimoniului cultural național.

NICOLAE MIHĂILA

**Institutul pentru proiectări de secții
și uzine metalurgice**

Din cele audiate pînă acum cît și din discuțiile purtate, am înțeles că evidența patrimoniului cultural național se referă la patrimoniul cultural intern cît și la bunurile culturale românești aflate în alte părți ale lumii. O atît de cuprinzătoare evidență nu se poate organiza decît cu ajutorul specialiștilor și al informaticienilor.

Am înțeles, de asemenea, că sistemul de evidență centralizat al patrimoniului cultural național trebuie să permită evaluarea stării de conservare a fiecărui bun cultural în parte. Mai mult, evidenței patrimoniului cultural național i se cer date privind circulația acestor bunuri. Iată deci, o sumă de motive pentru care se impune a se apela la informatică. Un alt argument în favoarea informaticienilor este necesitatea creerii unei baze de date care să îndeplinească, în afară de funcțiunile enumerate mai sus, rolul unui instrument de cercetare. Apelînd la programe specializate și de o bună gestiune a informațiilor, cercetarea patrimoniului cultural național va putea beneficia de răspunsuri apte să pună în evidență aspecte inedite ale bunurilor culturale și care vor duce, neîndoindu-ne, la îmbogățirea interpretărilor actuale.

Din punctul de vedere al informaticii se impune însă ca datele stocate și prelucrate să aibă un grad destul de ridicat de fiabilitate pentru a se evita, pe cât posibil, actualizările prea dese și pentru a nu se ajunge la eliminări de informații care nu mai servesc la nimic, dat fiind slaba lor calitate. Am înțeles deci, că din punct de vedere al informației, se impune, în primul rând definitivarea codificărilor, formalizarea informațiilor, care vor fi introduse în baza de date. Va trebui să se stabilească un limbaj comun, pe domenii de evidență distincte, utilizabil de către toți specialiștii care întocmesc fișele analitice ale bunurilor culturale. Aș vrea să subliniez că o bază sau bancă de date, pentru a deveni un instrument de cercetare, trebuie să fie în posesia unor informații de bună calitate. De aceea cred că ar trebui să se acorde o atenție sporită validării acestor informații, mai ales că multiple greșeli se pot adăuga chiar și în etapa prelucrării lor, acestea din urmă datorate fiind neatenției sau greutăților întâmpinate în descifrarea scrisului.

În altă ordine de idei, aș dori să atrag atenția asupra faptului că pentru a ajunge la implementarea unui asemenea sistem informațional conlucrarea cu specialiștii din alte domenii și în special cu informaticienii, trebuie să se bazeze pe o anumită strategie, pe o concepție foarte clară care să constituie însăși punctul de plecare al acțiunii de proiectare. De aceea, efortul nostru trebuie îndreptat, în primul rând, către stabilirea necesităților reale prin clarificarea tuturor punctelor de vedere.

Ideea de a invita la masa discuțiilor pe virtualii dumneavoastră parteneri și colaboratori mi se pare fericită și, în acest sens, vă mulțumesc și totodată vă rog să mă considerați printre aceștia.

CONSTANTIN COMOROVSKI

Institutul de cercetări pedagogice și psihologice — București

Doresc să aduc o precizare într-o problemă tehnică, dar care poate avea importanță.

Cînd se pune problema întocmirii unei bănci de date, care ar aduce un sprijin de uriașă însemnătate cercetărilor și lucrărilor de conservare și punere în valoare a patrimoniului cultural național, nu trebuie să exagerăm dificultățile care se ridică și care sînt, fără îndoială, reale.

De exemplu, în cazul unui instrument de acest tip, problema fiabilității informației nu se pune în același fel ca în cazul unei bănci de date din domeniul tehnicii. Datele nesigure pot foarte bine să intre și ele, și este chiar inevitabil să fie cuprinse într-un instrument de evidență a patrimoniului cultural național. Neputîndu-se stabili de la început datarea unei opere, autorul ei sau alte caracteristici importante, datele nesigure, aproximările, pot intra în banca de date cu un indicator special, pentru că ele au cel puțin o valoare euristică. Orice cercetare ulterioară în domeniul respectiv va merge la obiectul astfel

semnalat, pe baza unor prime aproximări și se va putea ajunge la precizarea ori rectificarea acestora.

Este adevărat că prezența unor date nesigure, ipotetice, ar putea să afecteze puțin anumite cercetări statistice — cite opere avem în acest domeniu, într-o perioadă determinată etc. — dar nu este un inconvenient care să ne îndreptățească să spunem: ori numai date sigure, ori nimic.

ANDREI PALEOLOG

Consiliul Culturii și Educației Socialiste

Consfătuirea găzduită cu atîta pricepere de către Muzeul Deltei Dunării din Tulcea constituie, cred, un moment deosebit de important pentru etapa actuală de realizare a evidenței patrimoniului cultural național. Grație inițiativei Consiliului județean pentru cultură și educație socialistă — Tulcea au putut fi invitați la această masă rotundă factori de răspundere și decizie, oameni de cultură și specialiști în diverse domenii, informaticieni, economiști, cercetători, studenți și cadre didactice, numeroși membri ai oficiilor județene pentru patrimoniul cultural național. Personal, am senzația că asist la o premieră. Pentru prima oară de cînd se vehiculează ideea evidenței centralizate a patrimoniului cultural național — și această intenție este veche de mai bine de 100 de ani — iată, ne-am adunat laolaltă atît cei care realizează concret această evidență cit și cei care, în mod potențial, vor fi beneficiarii direcți.

Am participat și condus discuțiile referitoare la vocabularele controlate. Acest subiect a atras cu precădere etnografi, istorici de artă și arheologi. Principala concluzie care a reieșit din acest dialog se referă la coordonare și colaborare. Realizarea unui vocabular de termeni normalizați și apoi a tezaurelor de descriptori nu poate fi lăsată pe seama unor specialiști solitari, care manifestă mai mult sau mai puțin interes pentru problemă. Realizarea acestor instrumente terminologice, absolut necesare prelucrării informaționale, nu poate fi asigurată decît printr-o largă participare a specialiștilor, prin constituirea unor colective de lucru. Metodologia de realizare a vocabulelor, a tezaurelor este cunoscută și ea a fost, nu odată, expusă prin cursurile de perfecționare ale Centrului special pentru perfecționarea cadrelor al Consiliului Culturii și Educației Socialiste.

Cu sprijinul Centrului, în curînd vom publica și această metodologie. O asemenea promisiune, reprezintă, firește, doar un simplu amănunt de factură didactică. Ceea ce se impune, însă, de urgență, este constituirea unor colective competente și lucrativă. Este poate de datoria Consiliului Culturii și Educației Socialiste să impulsioneze și să coordoneze o astfel de acțiune. În acest sens, înființarea unui oficiu de calcul care să preia problemele prelucrării informaționale ale evidenței patri-

moniului cultural național ar fi de bun augur, chiar dacă astăzi ne găsim angrenați prin contract cu Institutul central pentru conducere și informatică în proiectarea unui sistem informatic al patrimoniului cultural național.

În cadrul discuțiilor purtate a mai fost atinsă și o problemă, să-i spunem, de nuanță psihologică. Mai precis, s-au făcut repetate referiri la o anumită „rezistență” manifestată încă de unii specialiști de reală valoare la acțiunile întreprinse pe linia optimizării evidenței patrimoniului cultural național. Deși, o asemenea observație pare justificată, vreau să cred că este vorba, mai curînd, de cazuri izolate. Este adevărat că problemele evidenței patrimoniului cultural național s-au dovedit a fi de o mult mai mare complexitate decît s-a putut bănui inițial. Nu ascundem că unele probleme rămîn, chiar și în urma acestor discuții, în continuare deschise. Nu este mai puțin adevărat că Legea Ocrotirii patrimoniului cultural național, odată cu intrarea ei în vigoare, a impus o amplă acțiune organizatorică, iar această acțiune de organizare a fost gîndită ca o acțiune cu bătaie lungă, așa cum trebuie gîndită, astăzi, orice organizare. Evidența patrimoniului cultural național, pentru a fi realizată în condiții cu adevărat științifice, trebuie să dispună nu numai de cadre competente, dar și de o metodologie unitară, de instrumente de lucru, de mijloace de prelucrare automată etc. De aceea, în paralel cu evidența ce se realizează, iar evidența patrimoniului cultural național nu a stănat nici un moment, specialiștii se gîndesc la optimizarea, din mers, a acestei acțiuni. Aceasta înseamnă realizarea unei terminologii unitare, utile prelucrării automate, realizarea de sisteme autonome de înmagazinare și regăsire a datelor, realizarea de metodologii unitare de descriere a bunurilor culturale etc. Nu este vorba nici de birocrație și nici de „hirtie în plus” care împieteză asupra cercetării și valorificării, ci de însăși chezașia unei cercetări și valorificări superioare. În mai puțin de doi ani s-a realizat imens și mai rămîn încă multe de făcut.

Puțini sînt participanții la această consfătuire care depășesc vîrsta de 35 de ani. O asemenea desfășurare de forță tînără constituie o garanție certă că efortul cerut de imperatiile evidenței patrimoniului cultural național, nu sperie pe nimeni pentru a nu spune că, din contră, poate ambiționa. Alături de cei tineri și foarte tineri, care au dovedit o participare neabătută de activă la această consfătuire de lucru, atît specialiștii cu experiență prezenți aici de față cît și cei absenți, dar pe care contăm, ne-au dat un gir de seriozitate și competență pentru care le aducem mulțumiri. Mulțumesc tovarășului profesor Virgil Cîndea — „pionier” al informării documentare în țara noastră — care, astăzi, ca membru al Comisiei centrale pentru patrimoniul cultural național ne-a susținut cu atît căldură și competență. Adresez mulțumiri — atît tovarășului director al Institutului național pentru informatică și documentare — Gh. Anghel pentru prezența domniei-sale atît de încurajatoare pentru noi, cît și tovarășului Constantin Comorovschi — cercetător și cunoscut specialist în domeniul clasificării, pentru utilele observații ce le-a făcut.

Tovarășului profesor Radu Florescu — inițiator și fervent susținător al formulei actuale a evidenței patrimoniului cultural național — țin să-i mulțumesc, de asemenea, întocmai cum țin să aduc înzecit mulțumiri tuturor celor care au înlesnit organizarea acestei inedite și profitabile consfătuiri.

ION ARHIP
Director al Complexului
muzeistic — Iași

Fără îndoială cele spuse și afirmate la această consfătuire sînt deosebit de importante și edificatoare. Efortul depus în direcția modernizării și perfecționării evidenței patrimoniului cultural național este real și lăudabil. Totuși, am incredințarea că se poate face încă mai mult, încă mai bine. Mai mult și mai bine, mai cu seamă la nivelul acțiunii de bază a evidenței și anume la nivelul depistării de bunuri culturale și evaluării lor. Este bine să profităm de prevederile Legii nr. 63/1974 a Ocrotirii patrimoniului cultural național, în a crește tezaurul de neprețuită valoare al patriei noastre cu noi și noi repere, să achiziționăm, să luăm în custodie îmbogățind patrimoniul muzeelor și al bibliotecilor. Toate aceste acțiuni impun însă o strategie și, dacă vrei, o psihologie. Sîntem datorii, — nu numai cei din oficiile județene pentru patrimoniul cultural — să facem apel la conștiința oamenilor, a cetățenilor. O simplă tipărire de afișe sau de pliante nu rezolvă problema. Oficiul județean pentru patrimoniul cultural național singur, fără conlucrarea cu cetățenii conștienți ai comunelor, satelor și orașelor, nu-și poate duce la îndeplinire sarcinile. Patrimoniul cultural de pe raza unui județ se impune cunoscut, păstrat, cercetat și luat în evidență spre profitul tuturor. Analizăm științific, realizăm evidențe perfecționate, dar avem nevoie și de cataloage și repertorii care, în chip de material comparativ, să devină argumente în evaluare și educarea cetățenilor în spiritul respectului și ocrotirii patrimoniului cultural național. Rămîn încă multe de făcut pe linia conștientizării maselor largi de oameni ai muncii și de aceea considerăm că oficiul județean pentru patrimoniul cultural național are datorii și pe linie educațional-instructivă. Cele audiate aici ne sînt de mare folos mai cu seamă dacă soluțiile propuse vor fi aplicate într-o profundă cunoaștere de cauză.

**IRINA OBERLÄNDER-
TÄRNOVEANU**
Muzeul Deltei Dunării — Tulcea
Oficiul pentru patrimoniul
cultural național

Acumularea unui volum tot mai mare de informații privind patrimoniul cultural național i-a silit chiar și pe cei mai „tradiționaliști” dintre noi să-și pună cu acuitate problema găsirii unor sisteme eficiente

de înmagazinare a datelor. Nu ne mai descurcăm în colecțiile muzeale cu arhaicul registru de inventar ce trebuie răsfoit filă cu filă, de la un capăt la altul, pentru a găsi informația dorită (desigur, cînd nu ești silit să-l iei la rînd și de două-trei ori, pentru că îți fug ochii printre rîndurile scrise mărunt și îndesat, pline de ștersături și modificări!). Nu ne mai descurcăm nici cu fișierele organizate arborescent, pe cel mult două-trei criterii. Fișa analitică de evidență conține peste 30 de rubrici diferite, iar informațiile pot fi interesante în egală măsură. Regăsirea lor înseamnă în acest caz parcurgerea secvențială a cîteva mii și în curînd a zeci și sute de mii de fișe. În aceste condiții, desigur, nu ne mai putem descurca.

În discuțiile noastre am impresia că s-a insistat prea mult asupra înmagazinării documentelor și informațiilor, pierzîndu-se din vedere faptul că nu aceasta este, în ultimă instanță, problema cea mai acută și nici cea mai greu de soluționat. Adevărata problemă, mi se pare mie, constă în regăsirea informațiilor din fișele de evidență. Avem nevoie de o regăsire rapidă și pe cît posibil, a tuturor informațiilor depuse în fișe. Acest deziderat este impus de înseși condițiile creșterii continue a numărului de fișe științifice, mai exact a numărului de bunuri culturale din patrimoniul nostru ca rezultat al acțiunii de identificare și înregistrare, a cercetărilor de teren, săpăturilor arheologice etc. Dacă registrul poate fi încă un instrument comod de înregistrare, puțini mai pot astăzi susține că el este la fel de eficient în regăsirea unor informații în miile de date, cuminte înscrise unul după altul, în actualizarea datelor: ieșiri, intrări, schimbarea numerelor de inventar etc.

Mi se pare imperios necesar să trecem, încă de pe acum, la perfecționarea sistemului de evidență al patrimoniului cultural național asociîndu-l un sistem unitar și modern de înmagazinare și regăsire a datelor și informațiilor, sistem care trebuie să facă față atît necesităților imediate, cît și celor de perspectivă. În această privință, din cite știu, s-a făcut un pas important prin contractul încheiat între Consiliul Culturii și Educației Socialiste și Institutul Central pentru Conducere și Informatică din București privind proiectarea unui sistem de evidență automată a patrimoniului cultural național.

Îmi permit să atrag atenția asupra unor implicații legate de acest proiect, care pot fi considerate chiar propuneri. Mă gîndesc la pregătirea oamenilor. Nu atît la specializarea unui număr oarecare de cadre-analiști și programatori, întrucît aceasta în mod evident, va fi mai ușor de realizat. Mă refer la pregătirea teoretică și psihologică, dacă vreți, a muzeografilor și celorlalți specialiști din muzee și oficii județene pentru a înțelege acest proiect, a ști cum să-l utilizeze ca beneficiari, cunoscînd posibilitățile ce le sînt oferite.

În cadrul cursurilor de perfecționare și reciclare s-ar putea organiza eventual cursuri de informatică, nu numai pentru specialiștii oficiilor pentru patrimoniul cultural național, ci în egală măsură pentru toți muzeografilor.

GHEORGHE DINUȚA
Muzeul județean Ilfov —
Oficiul județean pentru
patrimoniul cultural național

S-a vorbit aici foarte mult de vocabularul controlat, de modul în care el va impune un anumit limbaj și de capacitatea specialiștilor de a accepta acest limbaj strict. În primul rînd trebuie să precizez: între vocabularul controlat și vocabularul științific al unui domeniu nu este o suprapunere totală. Tocmai de aceea el poartă numele de „vocabular controlat” întrucît termenii sînt selectați din limbajul natural, după anumite criterii, care sînt în raport cu caracteristicile sistemului informațional. Existența unui vocabular controlat nu înseamnă pentru specialiștii domeniului interzicerea de a folosi în lucrărilor lor și o altă terminologie. Acest vocabular nu folosește decît strict pentru indexarea, ordonarea documentelor și informațiilor pe care le deținem. De aceea, una dintre etape în folosirea sistemului poartă numele „traducerea din limbaj natural în limbaj controlat”. Deci vocabularul controlat este numai un vocabular de lucru.

A doua problemă pe care doresc să o subliniez este în legătură cu discuțiile purtate pînă acum referitoare la lipsa posibilităților de documentare.

Ca reprezentant al unei biblioteci — Biblioteca Institutului de arte plastice „N. Grigorescu” — sînt aici tocmai pentru a oferi, celor care lucrează în domeniul artelor plastice din cadrul Oficiilor pentru patrimoniul cultural național, documentația existentă la noi și care se îmbogățește permanent. Pe această linie sîntem interesați ca viitoarea elaborare a unui vocabular controlat în domeniul artelor plastice să se facă în concordanță cu vocabularul pe care noi deja am început să-l realizăm, pentru a avea un limbaj comun și a putea difuza informațiile de care aveți nevoie.

Informațiile ar trebui să nu se regăsească numai în bibliotecile noastre, întrucît în colaborare cu INED am putea, pentru domeniul artelor plastice, să difuzăm o bibliografie de specialitate așa cum știm că se solicită la diferitele oficii de patrimoniu și, aceasta, pe baza terminologiei noastre comune.

Dar, repet, numai dacă avem o terminologie comună clară, din care, prin eliminarea termenilor polisemantici, a omonimiilor și sinonimiilor, se înlătură confuziile, numai așa vom putea selecta exact documentația care include noțiunile ce interesează. Altfel, riscăm să extragem informații inutile dumneavoastră. Ar fi bine deci să lucrăm cît de curînd împreună, să ne corelăm eforturile în fața acestei probleme dificile, interesante și esențiale — crearea sistemului unic informațional pentru domeniul artelor plastice.

În pofida permanentei tendințe de optimizare internă a sistemelor informaționale se manifestă încă un număr de deficiențe surprinse și în discuțiile purtate aici. Unul dintre ele rezidă în pierderi de informație datorită hiperspecializării cercetătorilor și a lipsei de perspectivă interdisciplinară. Fiecare din ei își cunoaște în profunzime domeniul, dar are idei foarte vagi despre punctul în care a ajuns frontul științei în alte domenii, unele strâns conexe cu cel propriu. Ca atare, descoperiri în alte domenii care ar putea avea importante aplicații în câmpul său de activitate, soluții ale unor probleme în aceste domenii care ar putea sugera, prin analogie, soluții pentru probleme încă nerezolvate în propriul domeniu rămân, vreme îndelungată, ignorate, încetinind astfel ritmul progresului în disciplinele aflate în această situație. În întreaga cultură contemporană, mai ales după anii '50, când o serie de fenomene ca matematica modernă, cibernetica, știința, prospectiva, designul, dacă vreți, au redemonstrat unitatea tuturor părților ei componente, inclusiv a artei și tehnicii, se impune realizarea unui sistem foarte bine pus la punct, tocmai pentru a fructifica în mod optim eforturile depuse de cercetare.

Am făcut această introducere pentru a arăta că problema vocabulelor controlate amplu discutată aici, este, după opinia noastră, în principiu soluționată și aceasta încă de mai bine de 40 de ani. Ea se datorează lui Pius Servien, alias Piu Șerban Coculescu, român naturalizat în Franța în deceniul al treilea al secolului nostru, care, după anii '30, într-o serie de lucrări de estetică — așa menționa dintre ele „Estetica“, tradusă și în țara noastră — abordează între altele, problematica limbajului științific în opoziția sa cu limbajul poetic. Vocabularul controlat nu înseamnă altceva decât limbaj standardizat, univoc, care este altceva decât limbajul științific în accepțiunea lui Servien.

De altfel, problematica vocabularului controlat se subsumează problematicii generale a limbajului științific abordată și de profesorul Solomon Marcus. Esențiale pentru definirea unor terminologii sînt absența *omonimiei (univocitatea de sens)* și *sinonimia numărabilă*.

Conform acestor două caracteristici, între mulțimea formelor care constituie un vocabular și mulțimea semnificațiilor care li se asociază trebuie să existe o corespondență biunivocă. Apar însă anumite anomalii terminologice care se manifestă în diverse discipline și, așa putea spune cu precădere în arheologie, etnografie și istoria artelor.

Spre exemplificare m-aș referi doar la tripletul semantic „vas-borcan“, „oală-borcan“, „borcan“. În astfel de situații soluția ne pare a fi eliminarea formațiilor inadecvate în favoarea celei care realizează o ajustare optimă la realitatea desemnată. În cazul în discuție, observăm că în structura primului termen, „vas“ este redundant; toate recipientele de acest fel sînt vase. În structura celui de al doilea termen, prezența termenului „oală“ este contradictorie întrucît oala are, prin

definiție, toartă, iar borcanul nu. Formația este, prin urmare, inadecvată. Se impune în consecință termenul „borcan“ ca prezentînd cel mai mare grad de adecvare, cu toate că borcanele — așa cum le cunoaștem actualmente — sînt confecționate din sticlă, în vreme ce cele despre care este vorba în limbajul arheologiei sînt din ceramică. În realitate, ceea ce este determinant în mecanismul de denumire a obiectelor de veselă nu este atît materialul din care sînt confecționate — acesta a fost cel mai schimbător în decursul timpului — cît forma și funcționalitatea lor care în linii mari a rămas aceeași din comuna primitivă și pînă astăzi.

Pentru „controlul vocabularului“ soluția ni se pare a fi elaborarea și publicarea, de către colective de muzeografi, arheologi sau cercetători, a unor tezaure de termeni-descriptori pentru fiecare din disciplinele în care se manifestă fenomene terminologice similare. Aceste tezaure de termeni ar urma să fie supuse dezbaterii pentru ca apoi, consfințite, să fie impuse ca atare tuturor specialiștilor.

Numai după recunoașterea de comun acord a unor asemenea consensuri vom putea trece propriu-zis la prelucrări mai mult sau mai puțin perfecționate. Problema elaborării unor asemenea instrumente terminologice — a unor limbaje științifice adecvate muncii de evidență a patrimoniului cultural național — nu poate fi rezolvată decît prin colaborarea unui număr larg de specialiști.

În acest sens mă asociez tuturor celor care, aici de față, au susținut importanța conlucrării și interdisciplinarității.

GHEORGHE DINUȚĂ
Muzeul județean Ilfov —
Oficiul județean pentru
patrimoniul cultural național

Doresc să mulțumesc în primul rînd Muzeului Deltei Dunării din Tulcea care ne-a oferit posibilitatea de a participa la această consfătuire de anvergură care pune în discuție problemele metodologiei evidenței bunurilor de patrimoniu cultural național și întocmirii unor instrumente de lucru, inclusiv a unor vocabulare controlate utile unor ulterioare prelucrări informaționale.

Înainte de a mă înscrie cu o comunicare pe tema unor vocabulare controlate dintr-un domeniu atît de important al culturii populare cum este cel ocupațional (înțelegînd prin aceasta, atît ocupațiile cit și meșteșugurile tradiționale populare), am consultat o serie de etnografi, specialiști în materie. Din informațiile obținute, am înțeles că astfel de preocupări nu prea au existat pînă acum la noi. Ca muzeograf etnograf aflat, ca să zic așa, „în cea de a doua vîrstă a tinereții“ dar destul de „tînăr“ în activitatea pe care o desfășor în calitate de etnograf al Oficiului pentru patrimoniul cultural național al județului Ilfov, vă declar sincer că Legea ocrotirii patrimoniului cultural național din Republica

Socialistă România a constituit și pentru mine o adevărată revoluție în gândire. Această lege, împreună cu hotărârile și decretele adoptate în vederea aplicării în practică a prevederilor ei, pune pe o bază nouă cercetarea, evidențierea și valorificarea întregului patrimoniu cultural și artistic al patriei noastre.

Referindu-mă la comunicarea ținută astăzi, fără a repeta cele expuse în ea, am considerat-o ca o încercare modestă de a elabora câteva principii ale întocmirii unui vocabular controlat pe domeniul cel mai vast al culturii materiale populare cum este cel ocupațional, bazându-mă pe rezultatele cercetărilor efectuate pînă acum în județul Ilfov și pe experiența acumulată în valorificarea acestor cercetări.

Drept să spun, în domeniul etnografiei, au fost unele preocupări de a explica anumiți termeni locali sau zonali, mai mult de ordin etnolingvistic, cum au făcut o serie de cunoscuți cercetători etnografi și folcloriști ca Ovid Densusianu, Romulus Vuia, Ion Chelcea, Romulus Vulcănescu, Ion Vlăduțiu etc. În unele lucrări au fost întocmite și anumite glosare cu denumiri și termeni, ceea ce, desigur, considerăm un lucru bun. Totodată, trebuie să amintesc că, în prezent, mulți cercetători etnografi, fie în cadrul unor muzee, fie în cadrul unor institute de profil, descoperă o serie întreagă de valori, identifică o serie de denumiri și termeni locali, și, mai ales în cadrul unor comunicări prezentate la diferite sesiuni științifice, vehiculează cu toate denumirile și termenii deodată, fără a explica de ce un obiect are mai multe denumiri.

În această direcție am considera necesar să canalizăm preocuparea întocmirii de vocabulare controlate, care să constituie un instrument indispensabil de lucru în întocmirea unor repertorii și cataloage, dar, mai ales, în întreaga noastră activitate pe linia evidenței centralizate a patrimoniului cultural național. Bineînțeles că asupra acestei probleme trebuie însă să mai gândim, cu atât mai mult cu cît dorim ca aceste vocabulare să fie cît mai eficiente în ușurarea activității de repertoriere și catalogare.

În altă ordine de idei, m-aș referi la prevederile legii cu privire la bunurile aflate la deținătorii particulari. Bazându-mă pe experiența din județul Ilfov, consider că, dacă la un deținător particular descoperim o ladă de zestre sau o frumoasă piesă de costum popular tradițional, care intrunesc criteriile prevăzute de lege, se impune achiziționarea imediată și includerea acestora în patrimoniul muzeului. Cu alte cuvinte, consider inoperantă evidența în domeniul etnografiei a bunurilor aflate în posesia particularilor din mediul rural.

În sfîrșit, aș dori, pe scurt, să mă refer la problema rezervațiilor culturale. Eu consider că, aceleași lucruri spuse cu privire la rezervațiile arheologice, sînt valabile și pentru alte categorii, ca de pildă rezervațiile arheologice, sînt valabile și pentru alte categorii, ca de pildă rezervațiile de arhitectură populară. În cazul județului Ilfov, cercetările noastre au scos la iveală existența unor construcții, adevărate monumente de arhitectură populară, case, dar mai ales pătule, porumbare, coșare etc., foarte valoroase atît din punct de vedere al tehnicii și mate-

riaiului de construcție, cît și al stilului arhitectural. Mi-am pus întrebarea: ce facem cu ele? Propunerea de a fi conservate „în situ“ a fost greu de pus în aplicare deocamdată, din considerente multiple.

Întrebarea pe care mi-am pus-o în repetate rînduri, rămîne în continuare valabilă. Ce facem cu aceste construcții?

dr. RADU FLORESCU

Centrul special pentru perfecționarea
cadrelor de pe lingă
Consiliul Culturii și Educației Socialiste

Îmi permit să fac mai întîi o precizare în legătură cu problema elaborării vocabularelor controlate.

Un tezaur de termeni, un vocabular normalizat — înseamnă, evident, limbaj științific epurat de sinonimii, omonimii etc. Este un fel de codificare. De altfel, în unele părți ale lumii astfel de vocabulare au primit chiar numele de „coduri“. Limbajul documentar, normalizat, controlat sau cum doriți să-l numiți, trebuie să respecte neapărat următoarea condiție: termenii incluși și utilizați se impun folosiți în mod omogen, consecvent și univoc. O asemenea performanță — care este realizarea unui vocabular controlat — și m-aș referi la unul deja propus aici — pentru ceramică în arheologie — nu poate fi asigurată decât printr-o analiză formală deosebit de riguroasă. O astfel de analiză implică descompunerea formei în atribute (material, tehnică, dimensiuni etc.) și apoi descrierea detaliilor semnificative apreciindu-se totodată frecvența posibilă pentru fiecare atribut pe baza unor marje de frecvență prestabilite. Literatura de specialitate mai recentă propune ca tipologiile să fie considerate tocmai în funcție de anumite date statistice, riguros calculate și nu în mod empiric, ca pînă acum, în funcție de părerile mai mult sau mai puțin bazate pe experiența practică a unuia sau altuia dintre specialiști. Cu alte cuvinte, orice denumire — termen — trebuie să conțină prin definiție o dată statistică. Nu este ușor, dar altfel nu cred că se poate.

Cu privire la evidența siturilor arheologice în baza fișei de topografie arheologică și cu ajutorul aerofotogrametriei, aș vrea să amintesc că Centrul special pentru perfecționarea cadrelor al Consiliului Culturii și Educației Socialiste a inițiat în acest sens un ciclu de cursuri. Chiar aici la Tulcea, în primăvara anului 1978 se va desfășura un curs de topografie clasică. Mai devreme sau mai tîrziu, în măsura în care ni se va oferi prilejul, îi vom putea învăța pe arheologii topografi din oficiile județene pentru patrimoniul cultural național și cîte ceva din tehnicile aerofotointerpretării. Aceasta este însă o problemă atît de dotare cît și de creare a unor condiții adecvate. Oricum, dezbaterile la care am fost invitat să particip este prin ea însăși o promisiune, drept pentru care vă mulțumesc.

BOGDAN FILIPESCU

Muzeul județean Ilfov — Oficiul
pentru patrimoniul
cultural național

Problemele pe care aş dori să le supun atenției dumneavoastră decurg în mod firesc din activitatea de ocrotire a patrimoniului arheologic din județul Ilfov. Ele au constituit, de altfel, și subiectul unor discuții și acțiuni întreprinse în județul nostru de către colectivul de specialiști ai muzeului județean.

Încep cu o idee deja abordată în discuția de astă seară, anume cu protecția stațiunilor arheologice. În județul Ilfov există o situație asemănătoare cu cea din județul Tulcea sau Galați și probabil că în același fel se prezintă lucrurile în întreaga țară deoarece șantiere mari, ample lucrări de investiții, se realizează pretutindeni pe teritoriul patriei noastre. Este un lucru evident că odată cu realizarea programelor de îmbunătățiri funciare și irigații, sau odată cu amplasarea noilor platforme industriale se afectează, într-o măsură mai mare sau mai mică, stațiunile arheologice aflate în zona acestor lucrări. Soluția aplicată până acum, adică organizarea șantierelor arheologice de salvare, va trebui să fie generalizată și folosită în mod corespunzător. Așa cum a reieșit din intervențiile predecesorilor mei, de cele mai multe ori muzeografi de specialitate află despre existența acestor stațiuni arheologice după ce ele au fost deja parțial sau total distruse de lucrările în desfășurare. În aceste cazuri, vina de a fi păgubit știința și patrimoniul cultural național de valori și documente irecuperabile nu o poartă tovarășii din construcții ci noi, cei care nu am știut până în momentul de față să elaborăm o evidență a tuturor obiectivelor arheologice. Din această cauză eu consider că problema numărul unu în ocrotirea stațiunilor arheologice o constituie evidența lor. Pentru realizarea acestui obiectiv este necesară o campanie națională de cercetări de suprafață, de mari proporții, în care să fie angrenate toate forțele arheologice de care dispune țara noastră. Numai prin intermediul acestei acțiuni de „periere” a teritoriului patriei vom fi capabili să asigurăm, într-o măsură satisfăcătoare, ocrotirea preventivă a obiectivelor arheologice.

În al doilea rând, aş dori să mă refer la necesitatea constituirii unor echipe de specialiști care să asigure servicii esențiale în cadrul sistemului patrimoniului cultural național. Iată, spre exemplu, în discuția de azi dimineată au fost evidențiate avantajele pe care le oferă holografia în conservarea, de un anumit tip, a patrimoniului cultural național. Din cuvântul unor antevorbitori am înțeles că folosirea calculatorului electronic este o acțiune a cărei finalizare e prevăzută în următorii doi, trei ani. Dar informatica ne mai poate ajuta și în alt mod, mai precis informarea documentară. În rețeaua de oficii a patrimoniului cultural național se resimte lipsa unui centru de informare specializat în prelucrarea complexă a materialelor științifice și metodologice necesare unei bune activități. Prin organizarea unui asemenea compartiment ar fi atinse mai multe obiective. Înainte de toate, rețeaua oficiilor ar fi dotată cu un instrument și o metodă de lucru eficiente,

care ne-ar da posibilitatea să ținem pasul cu explozia informațională contemporană. Pe de altă parte, folosirea unor procedee noi de evidențiere a informațiilor, procedee care presupun o democratizare a valorilor culturale și științifice, va avea ca efect și o modernizare a concepțiilor despre instituționalizare, organizarea și valorificarea cercetării arheologice.

În încheiere, doresc să-mi exprim punctul de vedere asupra unor idei evidențiate de discuțiile din această seară. Mă declar de acord și sprijin sugestia tovarășului director Gavrilă Simion de a fi organizate cât mai des asemenea schimburi de opinii deoarece activitatea de ocrotire a patrimoniului cultural național este în expansiune, producând noi și complicate probleme. Pe de altă parte, nu sint de acord cu tovarășii care au susținut că mijloacele financiare de care putem dispune sint insuficiente. Legislația în vigoare permite folosirea unor fonduri pentru ocrotirea patrimoniului cultural național, fonduri aflate, spre exemplu, în cadrul devizelor generale de realizare a lucrărilor de investiții. Asemenea mijloace așteaptă numai să fie procurate și folosite cu pricere.

MIHAI BRUDIU

Muzeul județean de istorie
Galați

Rămân pe terenul discuțiilor din domeniul arheologiei, care s-a bucurat de o atenție mai mare în cadrul acestei consfătuiri. Și anume, aş vrea să mă refer la urgentarea evidenței monumentelor arheologice, deoarece, în prezent și în viitorul foarte apropiat, mutațiile rapide, structurale și vaste care vor avea loc în domeniul agriculturii, vor impune de la sine dispariția multor monumente, pe care trebuie neapărat să le luăm în evidență și să le facem cunoscute proiectanților. În altă ordine de idei, trebuie să fim conștienți că multe monumente arheologice suferă în prezent un proces de distrugere. Mă refer la valul roman din sudul Moldovei care este transformat în drum și folosit de utilaje grele, și care, în cițiva ani de zile va dispărea de pe suprafața zonei respective. Este un monument care are implicații chiar dincolo de hotarul patriei noastre, ca să nu mai vorbim pentru istoria națională. Apoi, aş opta pentru întocmirea unor colective de arheologi pe specialități, și mă refer la experimentul profesorului M. Petrescu-Dimbovița din zona Prutului, unde se găsesc foarte multe locuiri paleolitice și care a avut rezultate deosebite în campaniile de salvare din zona lacului de acumulare, zonă unde se concentrează probleme de specialitate, oarecum mai pregnante. Apoi, aş sugera ca datele privind problemele evidenței monumentelor arheologice să nu stea depozitate în sertare, să fie exprimate cartografic, realizându-se eventual hărți arheologice la nivel de județ, urmînd a fi concentrate la nivel central. Ar fi bine, de asemenea, ca rezervațiile arheologice să se bucure de reprezentare pe hărțile la scară mare, așa cum sint numai unele dintre monumentele arheologice, de exemplu tu-

mulii. De remarcat că așezările eponime de la Stoiceni, Foltești din județul Galați, nu sînt trecute pe hărți.

În ultimă instanță, evidența monumentelor arheologice va trebui să fie constituită în repertoriul de județ, pornind de la unitatea administrativă de bază — comuna. Cred că va fi foarte util ca în acest ultim stadiu să se procedeze nu numai la o grupare a monumentelor din punct de vedere cronologic și cultural, ci și a gradului lor de importanță: monumente *de gradul I* (așezările eponime, cetățile de pămînt, necropole cu mare complexitate de rit și morminte); *de gradul II* (așezări deschise săpate parțial sau prin sondaje, cu stratigrafie cunoscută); *de gradul III* (identificate periegetic și prin descoperiri fortuite).

Fiecare monument arheologic să fie marcat pe hărțile analitice ale statului nostru, potrivit categoriei respective.

În legătură cu vocabularul controlat pentru geomorfologie, este de remarcat că deși noi realizăm o evidență a monumentelor arheologice, noi nu știm, din punct de vedere științific, cum să denumim fiecare formă de teren neavînd o evidență clară și un limbaj comun.

Toate acestea se impun rezolvate prin mobilizarea tuturor resurselor culturale de care dispunem astăzi și care nu sînt de loc neglijabile.

dr. VICTOR H. BAUMANN

Muzeul Deltei Dunării — Tulcea

Aș dori, la rîndul meu, să aduc cîteva precizări în legătură cu evidența siturilor arheologice. După cum se știe, județul Tulcea este unul dintre județele cu foarte multe monumente, în special antice. În momentul de față sîntem uneori depășiți de ritmul rapid al construcțiilor, al lucrărilor de irigații și îmbunătățiri funciare ce se execută în tot județul. Practic, în ciuda tuturor reglementărilor în vigoare, se mai întîmplă să constatăm începerea unor lucrări fără avizul nostru prealabil. Sîntem înștiințați, adesea, de afectarea gravă a unor monumente, în aceste condiții salvarea lor fiind cu mult mai dificilă.

De aceea, propunerea noastră este de a nu mai aștepta finalizarea evidenței primare, prin fotografii aeriene și cercetări de teren, a tuturor obiectivelor arheologice de pe raza unui județ, pentru ca abia apoi să se treacă la cartarea fiecărei stațiuni în parte și la stabilirea regimului ei. Această acțiune poate dura ani de zile. Consider că este absolut necesar ca pornind de la ceea ce cunoaștem, să trecem neîntîrziat la întocmirea documentației științifice și protejarea monumentelor deja cunoscute, declarîndu-le rezervații arheologice temporare sau permanente, după caz. Săpăturile arheologice sistematice vor aduce treptat noi date. Este însă necesar să avem încă de pe acum, pentru toate obiectivele pe care le cunoaștem, o evidență științifică cit de cit completă și un statut juridic care să asigure protecția și conservarea lor. În această privință ne mai lovim de unele practici birocratice, care tergiversează lucrurile atunci cînd s-ar impune intervenții imediate.

Arh. dr. CRISTIAN MOISESCU

Consiliul Culturii și Educației
Socialiste

Într-adevăr, problema monumentelor arheologice și a siturilor nu e deloc simplă, cum nu e simplă, în general, problema evidenței și conservării monumentelor istorice și de artă. Întocmim proiecte de viitor, dări de seamă, sesizări. Nu avem însă întotdeauna soluții concrete și nici suficiente argumente pentru a convinge organele locale, în speță Consiliile populare, de importanța salvării unor vestigii arheologice. Adesea, ne vedem puși în situația de a le reaminti unele obligații ce le revin prin lege în ceea ce privește ocrotirea lor. Pentru a fi în posesia tuturor datelor, tuturor argumentelor, este necesară mai întîi de toate o fișă analitică de evidență, fișă a monumentelor sau a rezervației. Unii numesc aceasta surplus de hîrtie. Eu însă afirm că fără fișe analitice de evidență în nici un caz nu vom putea apela la spiritul de răspundere al organelor locale și cu atît mai puțin nu ne vom putea referi la răspunderile juridice pe care Legea ocrotirii patrimoniului cultural național le prevede.

Este adevărat că este de datoria noastră și, mai precis, a celor din oficiile județene pentru patrimoniul cultural național, să delimiteze cit mai corect zona de protecție arheologică pentru că, este știut, terenul sub care se află monumentul, cetatea, orașul etc., este în general cu mult mai întins decît aria efectuării săpăturilor de salvare. Punind la dispoziția consiliilor populare și cooperativelor agricole de producție, date precise privind zonele de interes arheologic, ele vor putea planifica într-un mod mai judicios activitățile ce doresc a le realiza. Legea ocrotirii patrimoniului cultural național nu prevede în nici un caz abandonarea vreunui teren pentru simplul motiv că este rezervație arheologică, cum nu prevede bineînțeles, ignorarea monumentelor și dezinteresul față de ele. Un rol important îi revine aerofotogrametriei. Firește, această tehnică necesită o anumită aparatură și anumite condiții de lucru. Aerofototeaca trebuie, de asemenea, să se organizeze în anumite condiții de spațiu și temperatură. Am convingerea că vom reuși să realizăm cit de curînd toate acestea în baza unui plan de măsuri care a fost deja aprobat.

În privința evidenței monumentelor de arhitectură — domeniu în care se manifestă încă unele carențe dată fiind lipsa personalului calificat la nivelul oficiilor județene pentru patrimoniul cultural național. O sugestie ar fi angrenarea studenților de la Institutul de arhitectură în acțiunea de realizare a releveelor în timpul practicii productive. Un releveu de monument, dacă am socoti întregul timp angajat pentru realizarea sa, costă, de fapt, foarte mult. De aceea, cred că tot fotogrametria ar putea constitui soluția cea mai adecvată, ca tehnică de lucru fiind deosebit de eficientă sub raport științific și documentar.

Consider că această consfătuire, deosebit de interesantă, ne este de mare folos, întrucît ne-a oferit prilejul de a ne informa reciproc asupra celor întreprinse pînă acum pe linia evidenței patrimoniului cul-

tural național, avînd totodată posibilitatea de a intra în contact și cu experiența altora în acest domeniu. Cu ocazia acestei reușite întruniri de lucru am putut aprecia nivelul la care ne aflăm. Personal pot spune că față de acum trei ani, cînd pentru mine evidența centralizată a patrimoniului cultural național însemna aproape o utopie, astăzi, dezideratul de ieri și-a găsit împlinirea. Firește, îmi dau seama că odată cu creșterea permanentă a numărului de documente de evidență, se resimte nevoia unei cît mai bune organizări și unor optimizări. S-a afirmat aici necesitatea stringentă a vocabularelor controlate, a dicționarelor de termeni specifici. Dacă în arheologie începutul a fost făcut, cred că în curînd și în alte domenii se vor realiza primii pași; mă gîndesc la etnografie, arte plastice, arhitectură. Consiliul Culturii și Educației Socialiste ar trebui să coordoneze o asemenea acțiune. Așa cum elaborează documente de lucru și metodologii, tot astfel ar trebui să impună tematici în funcție de prioritățile reclamate de beneficiari și conducere. Această consfătuire mi-a demonstrat faptul că dispunem de numeroase forțe tinere, de pasiune și seriozitate. Iată deci un motiv în plus pentru a vă mulțumi pentru invitație.

DALILA ARAMĂ
Biblioteca Academiei
Republicii Socialiste România

O mare parte din participanții la această foarte interesantă consfătuire sînt arheologi. Ei au lansat un semnal de alarmă legat de salvagardarea vestigiilor arheologice și, în special, a vestigiilor arheologice dobrogene. Este firesc, de vreme ce întreaga Dobrogea este o adevărată rezervație arheologică. Înțeleg deci că evidența arheologică se impune cu precădere. Eu aș dori însă, să aduc în atenția dumneavoastră un domeniu despre care aici nu s-a discutat prea mult. Mă refer la patrimoniul de carte veche existent pe teritoriul județului Tulcea. Mă gîndesc, de fapt, la cărțile vechi românești și străine care se găsesc nu numai în zona Tulcei ci, în toată Dobrogea. Din păcate, după cum am aflat, în majoritatea cazurilor, ele sînt inventariate și fișate de către muzeografi care de cele mai multe ori nu sînt specialiști în domeniu. Ce se întîmplă cu aceste cărți? Cele mai multe se găsesc într-un grad avansat de degradări; sînt rupte, n-au foi de titlu etc. Evidența acestora reclamă multă competență. Oricîtă bunăvoință ar avea un muzeograf sau un arheolog, nu este de-ajuns. Nu am văzut în biblioteca muzeului din Tulcea, dar nici la Constanța „Bibliografia românească veche“ a lui I. Bianu și Hodoș, principala lucrare de referință în domeniu. Lipsesc deci importante instrumente de lucru. Prin urmare, și în domeniul evidenței cărții se impune colaborarea. După cum bine cunoașteți, în anul 1978 sărbătorim centenarul reintegrării Dobrogei. Tocmai cărțile pe care le-am adus în discuție sînt cele care conțin numeroase însemnări semnificative pentru noi. Ele se referă îndeosebi la posesori și cititori de carte româ-

nească în Dobrogea înainte de 1877. Au fost depistate cărți slavonești din secolul al 17-lea tipărite în cele două țări românești. Ele conțin, fapt notabil, însemnările românești ale celor de aici. Ce se întîmplă cu aceste cărți și fragmente găsite prin investigațiile oficiilor pentru patrimoniul cultural național în diverse dulapuri sau poduri prăfuite? Este neîndoielnic faptul că ele vor trebui să fie recuperate și cercetate de către specialiști, cu atît mai mult cu cît ele ne furnizează argumente ce nu mai pot fi astăzi tăgăduite. Pentru aceasta, oficiile județene pentru patrimoniul cultural național, în sarcina cărora se află și evidența cărții, trebuie să apeleze la numeroși specialiști care pot conferi acțiunii de evidență a cărții un caracter cu adevărat științific.

De asemenea, cred că se impun de urgență discutate posibilitățile de preluare în custodie, de către muzeele județene, a unor bunuri culturale care nu se bucură de o stare de conservare adecvată. Intrată în regim muzeal sau biblioteconomic, cartea veche sau rară se va putea bucura în egală măsură de condiții optime de conservare și securitate cît și de atenția plină de grijă a cercetătorilor. În acest sens, vă stăm la dispoziție.

dr. ANDY Z. LEHRER
Centrul de cercetări biologice,
Universitatea „Al. I. Cuza“ — Iași

Aș dori să aduc unele precizări referitoare la o problemă pe care o consider de o deosebită seriozitate. La ora actuală muzeele au devenit veritabile instituții de cercetare de la care, după cîte am înțeles, se cer lucruri importante sub aspect științific, de o calitate superioară și, așa cum se afirma aici, capabile de a ne furniza informații cît mai precise și inedite.

Totuși, ar fi o greșeală să ascundem că, cel puțin în unele domenii, și mă refer în special la activitatea din muzeele de științele naturii, nu întotdeauna muzeografilor pot furniza cu mijloace proprii informații de cea mai bună calitate. În biologie, pentru a vă da un exemplu, stabilirea unei rezervații naturale este un lucru ceva mai greu decît în arheologie. Poate greșesc în ce privește arheologia, dar vă asigur că în domeniul științelor naturii justificarea unei rezervații este foarte dificilă! Un exemplu la îndemîna noastră poate fi chiar Delta Dunării, cea mai mare, mai importantă și mai interesantă rezervație cu valoare internațională din țara noastră. Cu riscul de a vă nedumeri pot să afirm, în cunoștință de cauză, că Delta Dunării este încă insuficient cunoscută. În afara cîtorva rarități, cum ar fi pelicanii, cormoranii sau confundacul, care se găsesc aici în chip de minune a ecologiei, nimeni nu ar putea să spună cu exactitate ce specii de pești, sau insecte, ce specii de tăuni care, ca o paranteză să fie spus, reprezintă o calamitate pentru economia națională, există aici.

Constatăm că putem face apel la mijloacele de evidență modernă, la mijloacele foarte sofisticate ale informaticii, la competența și probitatea oamenilor de știință pentru a întocmi fișe analitice în vederea realizării unei evidențe complete și exhaustive.

Mă gândesc însă că evidența nu trebuie să fie pur și simplu evidență pentru sine; un simplu furnizor de date. Ea trebuie să fie în anumite cazuri un prognostician, cum trebuie să fie în același timp și un indicator de direcții de cercetare, acolo unde nu s-au făcut cercetări. Ar trebui să fie, probabil, și un impuls pentru legislația țării noastre, nu numai în domeniul protejării dar și în domeniul economic, în vederea raționalizării mijloacelor din agricultură, silvicultură etc. De aceea, toate aceste colective și nuclee de cercetare constituite din muzeografi în muzee, se impun sprijinite și de către alți specialiști.

O problemă foarte importantă trebuie să fie înzestrarea cu laboratoare, acolo unde acest lucru este posibil, cu biblioteci de înalt nivel cu documentație foarte bine pusă la punct și la zi, cu eventuale mijloace de transport operativ.

Institutede cercetare, universitățile, își pot aduce o contribuție importantă în această privință. Există, de exemplu, cercetători care sînt calificați în anumite grupe de plante. Este naturală specializarea pentru că altfel nu se poate. Există o variație imensă de forme, astfel să fie cercetător poate avea la dispoziție un grup din numărul colosal de specii de animale care există.

Mă gândesc că trebuie să se facă apel numaimedecit și la aceste colective de specialiști, care trebuie să-și pună sufletul și munca la ceea ce încearcă să se contureze în momentul de față.

Desigur, trebuie găsite și modalitățile practice de realizare a acestei colaborări: contracte, includerea în planul de cercetări al instituției respective. Dacă s-ar realiza această conlucrăre, ar fi asigurată nu numai din punct de vedere cantitativ informația, dar și din punct de vedere calitativ, așa cum cerințele actuale impun.

Consider consfătuirea de față o bună ocazie de a face apel la colaborare. Pentru un asemenea prilej oferit de muzeul și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Tulcea, vă mulțumesc.

GAVRILĂ SIMION

Director al Muzeului
Deltii Dunării — Tulcea

Din ansamblul temelor abordate, atât prin intermediul lucrărilor susținute în cadrul programului consfătuirii, cât și la această plenară de închidere — numită simbolic: „Discuții la masa rotundă“, concomitent cu alte probleme, a reieșit că trecerea la folosirea calculatoarelor pentru evidența automată constituie o necesitate vitală.

Anul trecut (1976), ca membru al Comisiei arheologice din cadrul Asociației Internaționale de Studii Sud-Est Europene, am participat la o ședință organizată de aceasta la Sarajevo (R. F. Iugoslavia). Problema

abordată la acea întrunire s-a referit la necesitatea întocmirii fișelor de evidență pentru valorile arheologice provenite din stațiunile pre și protoistorice. După caracterul ședinței, era și normal ca dezbaterile să se refere la aprobarea unui tip unitar de fișă care să fie folosit cel puțin în statele balcanice, dacă nu chiar în toată Europa centrală și răsăriteană.

Și de data aceasta am să ridic aceeași problemă pe care am abordat-o și în cadrul ședinței amintite, și anume: necesitatea adoptării unor documente de evidență care să corespundă cerințelor solicitate în folosirea calculatoarelor și completarea lor cu termeni controlați. Consider că dacă tipul de fișă poate să difere, termenii, deci vocabularul controlat, se impun a fi utilizați în mod unitar.

Dacă dorim ca R. S. România să fie inițiatoarea acțiunilor pentru un vocabular controlat care să fie adoptat și de alte state, consider necesar ca acesta să fie realizat și aprobat prin participări internaționale.

În acest sens, îmi permit să fac propunerea și aș fi fericit dacă ar fi bine primită, ca într-un viitor apropiat să fim gazda seriei de întruniri științifice cu caracter național și internațional în cadrul cărora să se dezbată și să se aprobe termenii de specialitate pentru stabilirea vocabularului controlat pentru arheologie. În același timp, am fi bucuroși să înscriem în planul editorial al muzeului tipărirea acestui vocabular atât de necesar pentru completarea oricărui tip de fișă de evidență și chiar în întocmirea studiilor de specialitate.

Vă rog să-mi permiteți să profit de moment pentru a ridica și a doua problemă. Dobrogea este recunoscută ca deținătoare a celui mai mare număr de vestigii istorice. Parte din acestea au ajuns să fie cunoscute tuturor și grație acestui fapt, ele sînt ocrotite. Dar nu există sat din zona istro-pontică fără cel puțin 2—3 stațiuni arheologice mai puțin evidente: așezări sau necropole plane din preistorie, romane sau străromânești și citeva mii de movile, parte destul de mari, altele pe cale de dispariție prin aplatizare. Pentru păstrarea lor în cadrul suprafețelor destinate numai culturilor de cereale, ca unica formă ce permite și valorificarea terenului și salvarea acestor vestigii, se impune cu stringență inventarierea și cartarea stațiunilor arheologice de orice natură. Luarea în evidență și cunoașterea acestor zone arheologice de toți cei ce acționează asupra lor (de obicei realizatorii lucrărilor de modernizare a agriculturii: irigații, lacuri de acumulare etc. sau plantațiile de vie ori pomi fructiferi, care nu mai pot permite cercetarea ulterioară a terenurilor cu vestigii), constituie factorii determinanți în salvarea vestigiilor arheologice din categoria amintită.

Depistarea stațiunilor arheologice prin intermediul fotografiei aeriene se impune și aici de urgență, ea fiind determinată de foloasele imediate și mai ales de ritmul marilor investiții ce se realizează în agricultură și a sistematizării tuturor localităților. Trecerea la realizarea acestei acțiuni prin intermediul fotogramelor nu ne este însă posibilă datorită lipsei de specialiști. Consiliul Culturii și Educației Socialiste împreună cu Academia R. S. România au pregătit un singur om. Sigur că pe plan național sînt mulți specialiști în acest domeniu. De aceea,

consider necesar ca Centrul de perfecționare a cadrelor din C.C.E.S. să antreneze asemenea specialiști în organizarea unor cursuri pentru pregătirea cadrelor din muzee ca astfel, să se ajungă într-un timp foarte scurt la utilizarea fotografiilor aeriene și în întocmirea fișei de topografie arheologică.

Dacă lucrările constatării noastre vor stabili o serie de probleme ca bază de acțiune pentru viitor, consider necesar să se ia în studiu și aceste două aspecte prioritare în activitatea de inventariere a tuturor valorilor de cultură materială pe care le deținem și care necesită a fi salvate și conservate.

IOAN OPRÎȘ

**Consiliul Culturii și Educației
Socialiste**

Dacă ar fi să punem un motto consfătuirii noastre, acesta ar fi „necesitatea de sistematică”, deziderat ce reiese pregnant din stadiul în care se află astăzi demersurile pentru realizarea obiectivelor programului de raționalizare a sistemului informatic din domeniul culturii, în special din sectorul evidenței bunurilor din patrimoniul cultural. De fapt, chiar în cadrul dezbaterilor s-au relevat necesitățile perfecționării sistemului evidenței prin noi documente, prin elaborarea de urgență a vocabularelor controlate, a materialelor de referință — repertorii și cataloage, a definițiilor clare a strategiei și etapelor.

De la aceste aspecte putem porni mai departe, fiind clar că noi sîntem concomitent responsabili și beneficiarii etapelor care vor urma, această confruntare furnizînd, de altfel, bogate date și sugestii pentru proiectarea lor. Pentru că însăși manifestarea s-a dovedit o ocazie potrivită de a fi făcute cunoscute experiența generală cit și cea particulară, zonală, a unor oficii pentru patrimoniul cultural național, muzee, o confruntare de genul acesta se dovedește bine venită și, ca atare, preconizăm a fi reeditată pentru ca, astfel, să înregistrăm rezultatele diverselor etape de realizare a operei de evidență a bunurilor culturale.

În timpul sesiunii s-au prezentat o serie de comunicări care pun probleme deosebit de interesante privind *sisteme deja elaborate* și confruntate optim în practică, cum sînt cele din domeniul arhivistic (Maria Pirvulescu și Maria Klaus) sau în domeniul arheologiei sau al științelor naturii (Iuliu Paul, Andy Lehrer, Mihai Mihaleciuc); *metode și tehnici de evidență*, (Cezara Mucenic și Irina Oberländer-Tirnovăneanu); *vocabulare și instrumente de clasificare* (Luciana Artin și Suzana Antonovici, Andrei Aricescu, Georgeta Iuga, Jana Negoită, Cornel Mirescu, Ana Bîrcă, Ioan Godea și colectivul). Problematika abordată, în cadrul căreia n-au lipsit comunicări cu caracter de program (Radu Florescu, Ioan Oprîș, Andrei Paleolog), ne prilejuiește remarcarea necesității unei calități îmbunătățite a muncii de evidență, calitate esențială pentru o consemnare și prelucrare optimă a datelor cronotipologice, constînd în

date tipice, consemnate logic și ordonat normalizate, transmisibile și conforme cerințelor documentelor de evidență. În acest sens, reiese și mai necesară rigurozitatea controlului, din partea autorilor de fișe, a conducătorilor de oficii, față de calitatea informației. De aceste probleme se leagă însăși procesul de formare și perfecționare profesională, într-un ritm rapid, specialiștii sistemului muzeal, din oficii pentru patrimoniul cultural național trebuind să-și revizuiască cunoștințele, să le aplice, nu fără eforturi, noilor performanțe profesionale, distincte față de cele „clasice”, cerute de acțiunea de evidență. În acest sens, atît pe plan central cît și pe cel local, ne revine sarcina de a completa instrumentele de evidență, de a întocmi fonduri documentare constînd în materiale de referință indispensabile (repertorii, cataloage, liste de prețuri, reviste de specialitate etc.) activității de investigare, identificare și evaluare, dar și de a întocmi, noi, pentru sfera noastră de acțiune, repertorii, cataloage, vocabulare controlate și tezaure de termeni care să permită realizarea unui tablou real asupra bunurilor culturale existente și, mai ales, introducerea echipamentelor moderne de înmagazinare și prelucrare a datelor.

Tot ceea ce am discutat aici în materie de evidență ne oferă posibilitatea de a ne calcula și preciza prioritățile: pe domenii, zone, categorii de obiecte și de deținători etc., ne permite să stabilim bazele unei reale politici culturale, aplicată pe necesități și categorii de beneficiari, în ultimă instanță o politică de ocrotire a patrimoniului cultural național.

Sesiunea prezentă ne-a oferit ocazia de a inventaria și cunoaște mai deaproape o serie de inițiative care se impun domeniului nostru de activitate. Nu mai departe, comunicarea rezultatelor obținute la Iași de colective interdisciplinare, mai ales în domeniile științelor naturii și arheologiei, ne arată noi posibilități de lucru și de colaborare fructuoasă, permit o nouă abordare a problemelor științifice ale evidenței patrimoniului cultural național. De altfel, considerăm că realizările înregistrate de tov. dr. A. Lehrer pe planul topografiei biologice pot fi cu eficiență transpuse și în alte domenii, pornind de la acest exemplu, relevînd și caracterul direct aplicativ al concluziilor parțiale trase aici de cei responsabili din sectorul de specialitate al Consiliului Culturii și Educației Socialiste. În același timp, aceste exemple ne susțin afirmația necesității de integrare a cercetării științifice cu învățămîntul și cultura, a prezentării rezultatelor ei înregistrate prodigios în oficii pentru patrimoniul cultural național, muzee, laboratoare zonale de restaurare, în cadrul actului educațional. Din acest punct de vedere, sistemul de evidență al patrimoniului cultural național este un sistem „deschis”, comunicînd rezultate și primind noi și noi informații. Manifestarea noastră, modul în care au abordat problemele teoreticienii și practicienii de renume ca prof. Virgil Cîndea, faptul că la ea participă, pentru întîia oară în viața rețelei muzeale, informaticienii, ne demonstrează că sistemul de evidență al bunurilor din patrimoniul cultural național este, de fapt, un sistem integrat în sistemul general al documentării și informării, că el conține deja premisele principale pentru a trece la faza prelucrării superioare a informațiilor: automatizarea.

Sistemul de evidență al bunurilor din patrimoniul cultural național întrunește calitatea de a fi rezultatul unei experiențe colective ajunsă la realizări superioare, el trebuie deci în continuare perfecționat și, în acest sens, consfătuirea de la Tulcea a permis pe lângă reliefaarea pasiunii, dăruirii și competenței necesare întocmirii unei bune evidențe, și dificultăți, neînțelegeri și prejudecăți, pe care schimbul de experiență și confruntarea rezultatelor le pot transforma în forțe dinamice puse în folosul cunoașterii semnificației complexe a inestimabilei noastre zestre cultural-artistică.

Inițiativa organelor județene de partid, a Muzeului Deltei Dunării, de a veni în întâmpinarea unui program de dezbateri și consfătuiri pe tema modernizării activității de raționalizare a informațiilor în domeniul culturii lansat de conducerea de partid și aflat în planul de activitate al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, prin cadrul propice de lucru oferit participanților, ne permite să înregistrăm cu satisfacție rezultatele obținute și să proiectăm conștient noile etape. Totodată manifestarea noastră, cu adânci implicații în domeniul politicii culturale, se înscrie ca o formă practică de analiză a modalităților de rezolvare a acțiunii de cercetare, protejare, conservare și punere în circuit public a avuției culturale, întrucât evidența este factorul cu caracter de condiționare a tuturor acestor obiective.